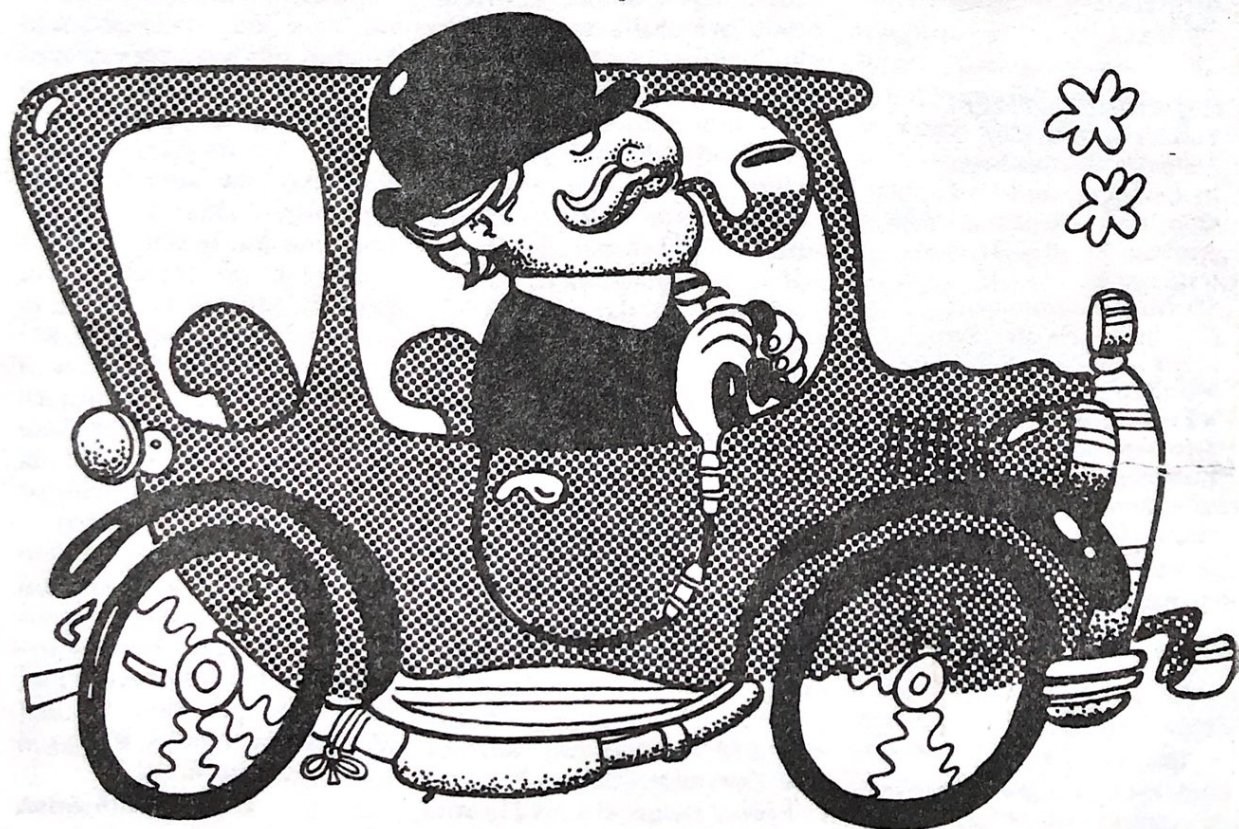

La Espero

SVENSKA ESPERANTOTIDNINGEN

Nro 1/1983 ★ Kr 6,50

AL GÄVLE!
(kompreneble)

Esperantoförbundet

Adress: EsperantoCentro,
Brunnsgatan 21, 111 38
Stockholm ★ Telefon: 08 -
11 74 34 ★ EsperantoCentro
är öppet måndag — torsdag
kl. 17 — 19 ★ Postgiro: 20 12-
3, Esperantoförbundet ★
Medlemsavgift:
direktanslutnen medlem 65 kr,
ungdomsmedlem t o m 20 år
35 kr, familjemedlem (utan
tidning) 25 kr ★
Prenumerationsavgift för *La
Espero* ingår i
medlemsavgiften ★
Medlemmar under 30 år får
dessutom ungdomsförbundet
SEJUs blad *ktp*.

La Espero

Organ för Svenska
Esperantoförbundet ★
Adress: EsperantoCentro,
Brunnsgatan 21, 11138
Stockholm ★ Ansvarig
utgivare: Bertil Åkerberg ★
Redaktör: Franko Luin,
Myggdalsvägen 123, 135 42
Tyresö, telefon hem 08-
712 82 91 ★ Prenumeration:
65 kr per år, postgiro 20 12-3,
Esperantoförbundet ★
Tidningen utkommer med
åtta nummer per år ★
Fotosats och tryck:
EsperantoCentro, Stockholm
1983

Esperantoförlaget

Postadress: Box 7502, 200 42
Malmö ★ Besöksadress:
Möllevångsgatan 20 B ★
Öppettider: 1 sept — 15 maj:
onsdagar kl. 10 — 11,
torsdagar kl. 17 — 18 ★
Skriftliga beställningar
expedieras hela året, även
under sommaren ★ Telefon:
040-12 20 29 ★ Postgiro: 578-5
★ Expedition: Wivi Nilsson ★
Styrelsens ordförande: Anita
Lindblom

HODIAŬ

Uzu ĉiun eblecon en la gazetaro!

Oni ofte aŭdas en esperanto-
medioj, ke gazetoj, radio kaj
televideo donas tro malmulte da
atento al esperanto. Sed ĉu ni
esperantistoj mem eluzas la
eblecojn plibonigi tiun staton?

Oni certe multe pli ofte
vidus ion pri la internacia
lingvo en gazetoj, se esperan-
tistoj tuj agus, kiam ili rimar-
kus "duonmalfermitan por-
don". Dum la lasta tempo mi
provis dufoje — kaj kun
kontentiga rezulto.

En sia poŝtmarka paĝo
Göteborgs-Posten havis kel-
kajn liniojn pri esperanto sur
fruaj sovetaj poŝtmarkoj kaj
sur "World Government"-
markoj en Usono. La skribinto
en GP miris pri la fakto kaj
verŝajne kredis, ke tio estis la
solaj fojoj, kiam esperanto
estis pritraktita sur poŝtmar-
koj.

Por korektigi tion, mi tuj
skribis al Sven Åhman, konata
redaktoro de la poŝtmarka
paĝo en GP. Li publikigis
mian leteron sub trikolumna
titolo. Tiel la legantoj informi-
ĝis, ke multaj landoj eldonis
esperanto-markojn kaj ke la
tradicio de mondkongresaj
esperanto-poŝtmarkoj estis
rompita de Svedio en 1980 pro
principaj kialoj. Plej grave
estas, ke aperis artikolo pri
esperanto.

La saman intencon mi havis,
kiam mi skribis al la ĉefredak-
toro de *Göteborgs-Posten*, Lars
Hjörne, pro anekdoto, kiun li
rakontis en sia propra multe
legata rubriko. Estis ŝerco pri
tri absolutaj neeblaĵoj. Unu el
ili estis pornografiaj romanoj
en esperanto.

Mi atentigis al Lars Hjörne,

ke vere ne estas neeblaĵo. Kiam
grandaj partoj de la mondlite-
raturato ekzistas en esperanto,
ankaŭ eblas pornografiaj rom-
anoj ...

En sia rubriko kelkajn ta-
gojn pli poste Lars Hjörne
publikigis miajn atentigojn,
eĉ pardonpetante esperant-
lingve: "Mi petas pardonon".
Tiel mi atingis mian celon, ke
miloj da legantoj de tiu rubri-
ko sciigis pri esperanto kaj ĝiaj
eblecoj.

Sed la respondo de Lars
Hjörne ankaŭ donis kaŭzon
pri kelkaj aliaj pensoj. Montri-
ĝis, ke Hjörne ricevis "kolerajn
leterojn kaj telefonalkvokojn",
kiel li skribis. Sed "Börje
Andersson rakontis en letero,
en kiu li ne estis kolera, ..."

Do ŝajnas, ke iuj esperantis-
toj agis iom malsaĝe. Kial
koleriĝi pro ŝerco pri esperan-
to? Nia lingvo ja estas serioza
afero, sed ĝi devas povi toleri
ŝercon. Tio ne estas la unua
fojo, ke oni rimarkis tian
sintendon. Dum iu SEF-
kongreso mi, ekzemple, aŭdis
paroladon de membro, kiu
petis la estraron plendi ĉe la
sveda radio pri iu vortludo. Kaj
multe malpli da malutilo al
nia movado faris la transpiran-
to de *Grönköpings Veckoblad*
de Nils Hasselskog ol la
histeria reago de la esperantis-
toj al tiu bonhumora ŝerco.

Estu certaj, ke — se iam
esperanto havos veran venkon
kaj estos vaste uzata — estos
multege da ŝercoj ĉie en gaze-
toj, radio, televideo, revuoj ktp,
same kiel pri aliaj konataj
aferoj en la mondo. Reagu al
tio kun bonhumoro!

Börje Andersson

Esperanto: många oprövade möjligheter

INNEHÅLL/ENHAVO

- 2/Uzu ĉiun eblecon en la gazetarol!
- 3/Esperanto: många oprövade möjligheter
- 4/Anställd på EsperantoCentro
- 5/Karaj amikoj, bonvenon al Gävle!
- 6/Ett halvårs böcker: romaner och data
- 7/Visst har du tid!
- 8/Pressrevy i mars 1983
- 9/Låt biblioteken köpa läroböcker!
- 10/Kiel prononci esperanton?
- 11/Forlasis nin por ĉiam
- 11/Virina agado en Svedio
- 12/I världens rampljus en dag per år

I slutet av januari höll SEF en upptaktsträff inför FNs internationella år för kommunikation 1983. Två författare och tre "lärare" bidrog med var sitt nummer. Låt oss denna gång se vad författaren Erik Ransemar hade att säga om esperanto i sitt anförande som handlade om språket:

"Från drömmarna till konstruerande av ett språk som skulle kunna användas som ett självständigt skapande språk, ett poetiskt och vardagligt språk samtidigt, ett språk som kunde breda ut sig 'över' alla andra isolatspråk, ut över jordens alla länder och till jordens alla folk, var naturligtvis steget mycket långt. Det skulle dröja mycket länge innan det började växa fram klart utarbetade språk av det slaget.

Idag har vi esperanto — med alla sina möjligheter — och med fortfarande, enligt min mening, många oprövade möjligheter. Många människor som inte kommit i någon djupare kontakt med esperanto uppfattar säkert detta som ett 'överföringspråk', ett språk som man använder sig av för att 'överföra' det egna språket till ett annat språk, den mottagandes.

Mina kunskaper om esperantos utbredning över världen och om hur esperanto används

i olika delar av vår värld är alltför bristfälliga för att jag skall våga ha några säkra uppfattningar. Jag kommer därför att formulera mina tankar i fortsättningen i frågeform. Jag har inte heller haft för avsikt att föra fram annat än en författares mångåriga funderingar kring det som han ibland tämligen exklusivt kan hantera, nämligen språket. Hade jag haft vetenskapliga ambitioner hade jag valt en annan form. Jag skall ställa frågor för att få igång associationer, tankeprocesser som i sin tur kanske kan medverka till att sätta igång en ny process, en ny språkutveckling.

Min första fundering är: Används esperanto verkligen på ett sätt som utvecklar det till ett mer djärvt språk? Skulle inte esperanto kunna utvecklas ytterligare som språk om man mer använde det som ett poetiskt/lyriskt språk, genom att man med lyriken som medel tog fram djärva poetiska bilder, flödande associationer, vilda språkliga sammanställningar, vågade bryta ner och stuva om i språkets byggstenar?

Finns det en risk i att ett språk som esperanto i rädsla för att bli utplånat blir ett språk som vårdas strängt renlärt? Skulle en Majakovski

eller en James Joyce ha accepterats om de kunnat skriva direkt på esperanto?

Är esperanto ett språk som inte kan utvecklas olikformigt i olika delar av vår värld, ett språk utan dialekter, ett perfekt språk? Vad blir betydelsen av detta om svaret blir ja, om man vill utveckla esperanto språkligt med lyriken som byggsten?

Ett språk måste ha språkliga revolutionärer för att inte sakta förtvina. Poeterna är i sina

basta stunder sådana språkliga revolutionärer. Det konstnärliga språket — vilka uttrycksformer det än tar sig — behövs för att peka ut färdriktningar men också för att vårda det bästa vi har i det språk vi använder. Språkets renhet och språkets framtid är inte två oförenliga poler utan två poler mellan vilka det finns ett växlande intensivt spänningstillstånd, en dialektisk process.”

Erik Ransemar

Anställd på EsperantoCentro

Under hösten och vintern kunde allt fler medlemmar, som hade ärende till EsperantoCentro i Stockholm, eller ringde dit, komma i kontakt med en ung man. Han är anställd på halvtid för att tjänstgöra där, den förste esperanto-anställda i Sverige på mycket länge. *La Espero* har ställt några frågor till honom.

Först: namn och ålder?

Jag heter Per Aarne Fritzon och är nyss fyllda tjugo.

Hur kom du i kontakt med esperanto?

Jag hade länge känt till det, men aldrig kommit i beröring med rörelsen förrän en höstkväll 1979, då någon i vimlet resolut tryckte ett flygblad i handen på mig. Det var Pelle Persson från Arbetarnas Esperantoförbund som höll (och fortfarande håller) gratis nybörjarkurser på Esperantoskolan vid Barnhusgatan. Där gick jag hela vintern, hade enormt roligt och var på sommaren väl rustad för den internationella esperantokongressen, som bekvämt nog tilldrog sig här hemma i Stockholm.

Och sedan?

Ja, våren samma år blev jag aktiv i SEJU, där jag fortfarande fungerar som sekreterare. Sen första början är jag aktiv också i vår stockholmska ungdomsgrupp La Ranetoj.

Hur har du använt dig av esperanto?

Jag har deltagit i en del arrangemang utomlands och bott hos esperantister på resor i Tyskland, Frankrike och Danmark. Sista året på Kristofferskolan gjorde jag som enskilt slutarbete en översättning till esperanto av några Tove Jansson-berättelser. Det var väldigt roligt och jag hoppas så småningom få tid att översätta resten av samlingen också.

Hur hamnade du på EsperantoCentro?

Hösten 1980 började jag att regelbundet, en gång i veckan, hjälpa till på SEFs expedition; först på Högervägen, sedan på nya EsperantoCentro. Jag hade framför allt hand om medlemsregistret. När jag sedan gick ut skolan i våras, blev jag erbjuden en fast halvtidstjänst från och med augusti. Jag tackade gärna ja — dels var ju

jobbet för esperanto, dels gick det så bra att anpassa till mina studier på universitetet (där jag läser mitt hemspråk, finska).

Vad går ditt arbete på EsperantoCentro ut på?

Det är meningen att jag ska avlasta arbetsbördan överlag; dels det löpande rutinarbetet — inkommande post, bokförsäljning, medlemsregister, fakturering, utskick till klubbar och andra, dammsugning osv — dels allt annat som kan dyka upp, t ex sidmontering av läroboken *Jen nia mondo*, fotosättning av ordbokskorrektur mm. Det är meningen att jag snart ska lära mig sköta sätt- och tryckmaskinerna, för att kunna ta på mig en del av det arbetet också.

Vilka tider finns du på EsperantoCentro?

På måndagar, onsdagar och fredagar mellan kl. 11 och 15, på tisdagar och torsdagar mellan kl. 15 och 19.

Har du något att säga dem som läser detta?

Jo, att det är en stor hjälp om medlemsavgifterna betalas i tid och klubbarnas rapportering fungerar. Att det är fint om vi på EsperantoCentro får tips om allt som händer, så att vi kan bli en verklig knutpunkt för Esperanto-Sverige. Och att det roligaste av allt är den direkta kontakten — att kunna stå till tjänst för människor som vänder sig hit, Hör gärna av er!

Karaj amikoj, bonvenon al Gävle!

Ĉu vi scias pri Gävle,

● ke la urbo estas aĝa, fondita jam en 1446 de la tiama reĝo Kristoffer el Bavario,

● ke la malnova urboparto estas konservita kun siaj etaj lignaj domoj kaj mallarĝaj kurbaj stratoj de la dekoka jarcento,

● ke en unu el tiuj domoj naskiĝis Joe Hill, la fama sveda sindikatbatalanto kaj kantisto,

● ke la teatro, konstruita en 1878, estas unu el la plej belaj en la lando,

● ke du muzeoj havas internacian famon: "Silvanum" kaj la fervoja muzeo,

● ke granda liberaera kampo, Hemlingby, troviĝas tuj ekster la urbo, kun sportejoj, promenvojoj, kunvenejoj, kafejo ktp,

● ke la urbo situas sur preskaŭ la sama latitudo kiel Falun kaj nur ĉ. 180 km norde de Stokholmo, do efektive en la meza Svedio,

● ke somere ŝipoj kunportas ne nur homojn sed ankaŭ aŭtojn inter Gävle kaj Kaskö en Finnlando,

● ke multaj fabrikoj kaj vendejoj kontribuas al la komunuma ekonomio, unuavice la industrrio Korsnäs-Marma, kiu fabrikas paperkaĉon,

● ke la parkoj "Stadsträdgården" kaj "Boulognerskogen" estas tre belaj kaj vizitindaj,

● ke urboparto havas la nomon Brynäs, nomo ne nekonata al la sportinteresitoj.

Tiu bela, prospera kaj alloga urbo bonvensalutas vin! Sed antaŭ ĉio la esperantistoj el Gävle bonvensalutas vin al la jarkongreso 1983! Estas por ili granda honoro akcepti vin en sia urbo; lastfoje tio okazis en 1947.

La kongreso okazos en la popola parko, en la salono

"Gavlejan". Sciu ankaŭ, ke tiu popolparko en 1982 ricevis la honoran titolon "la parko de la jaro", kiel la plej bela kaj plej bone prizorgata popola parko de la tuta lando! Inter la kunsidoj vi povos promeni inter la arboj en la bela naturo. Ni scias, karaj amikoj, ke la vetero estos bela!

Por la esperantistoj de Gävle
Folke Vejbro
prezidanto

Inter la 12a kaj la 15a de majo ĉijare la svedaj esperantistoj kongresos en Gävle. La urbo havas tre honoran lokon en la historio de la sveda esperantomovado, pri kio oni certe iom aŭdos dum la kongresaj tagoj.

Sed ne pro historiaj kaŭzoj ni vizitos tiun urbon, sed por ricevi instigojn kaj ideojn por estonta laboro.

Kvar tagoj estas rezervitaj por ĉi tiu kongreso, fakte unu tago pli ol kutime. Ĵaŭde okazas nur la interkona vespero; estas oportune alveni jam ĵaŭde por esti freŝa en la vendreda mateno, kiam la programoj komenciĝas. Tri eminentaj gastoj ĉeestos la kongreson kaj kontribuos al ĝi:

Stefan MacGill, direktoro de UEA, kiu parolos pri UEA kaj kontaktoj kun internaciaj organizoj,

Barnabas Batta, kiu parolos pri la kongresa lando Hungario,

Flora Szabó-Felső, ĝenerala sekretario de UEA, pri temo ankoraŭ ne fine decidita.

Dum la sabato okazos la jarkunveno de SEF, iu aranĝo de la gejunuloj de SEJU en la urbo kaj aliaj programeroj. Dimanĉe jarkunvenos la eldonejo.

En Gävle okazos fakte la 77a jarkongreso de SEF kaj la 25a de SEJU: du kaŭzoj veni tien. Vi ricevis detalajn informojn pri aliĝo, loĝado kaj kostoj per speciala informilo. Se vi ankoraŭ ne aliĝis, ne plu atendu, sed tuj faru!

1983-års internationella esperantokongress kommer att äga rum i Budapest i Ungern. Det är klart att du ska vara med! Gör slag i saken redan i år — det tjänar du på! Fram till den 18 juni 1983 gäller dessa avgifter:

1 Icke medlem i UEA	620 kr
2 Medlem med årsbok	550 kr
3 Medlem med årsbok och 'esperanto'	445 kr
4 Make/maka till 1.	430 kr
5 Make/maka till 2 eller 3	385 kr
6 Ungdom t o m 20 år	185 kr
7 Heltidsstuderande t o m 30 år	310 kr
8 Synskadad	250 kr

Beställ anmälningsblankett från Asta Schaedel, V. Rönneholmsvägen 42 B, 217 41 Malmö, telefon 040-91 63 09. Blanketten ska tillbaka till samma adress, ifyllt.

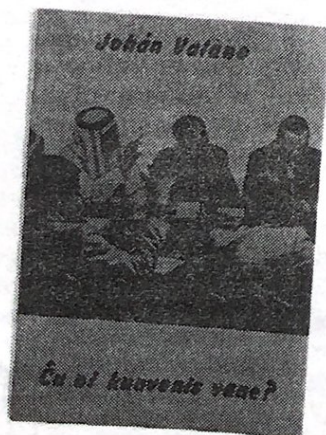
Du betalar till postgiro 14 74 29-5, Esperantoförbundet, Specialkonto.

Ett halvårs böcker: romaner och data

Visst tar det tid för esperantoböcker att nå sina läsare. Nästan alla av de böcker som finns att anmäla nu, i april 1983, är utgivna 1982. Men väntar man på något, så blir man gladare om det visar sig vara bra, och det går lätt att vaska fram något tiotal böcker som verkar hålla.

Tutmonda sonora har äntligen nått hit. Det är en antologi av poesi från hela världen, i översättning av Kálmán Kalocsay (1891 — 1976), posthumt utgivna av V Benczik i Ungern. Kalocsays kunnande i poesi var djupt och grundligt, särskilt när det gäller klassisk grekisk och latinsk poesi, men också babyloniska, gammalegyptiska, hebreiska, indiska tekster finns med, ända fram till Strindberg. Den andra av de två volymerna är också försedd med en efterskrift om versmått och esperanto.

Hur man kan få veta sanningen genom att dra i en åsnas svans, talar Bernard Golden om i sin novellsamling *Hieraŭ hodiaŭ morgaŭ*. Det är världsresenären och arkeologen Golden som berättar, och anrättningen kryddas av en lagom portion fantasi och människokänedom.

Den produktive Johán Valano (pseudonym för C Piron) har gett ut två nya romaner med detektiv Jano Karal och hans hustru Ĝoja. *Ĉu ni kunvenis vane?* frågar han i den ena titeln. Karal får ta hand om ett mord mitt under en internationell konferens i Centralasien, då en hög FN-tjänsteman blir mördad på sitt kontor. Den andra boken heter *Ĉu ŝi mortis tra-fike?*, och titelns vågade ordlek understryks av att författaren här kallar sig Balano. Det blir psykologen Ĝoja Karal som klarar ut de underliga sexmorden, kanske med hjälp av högre makter, eller hur är det med det?

John Francis, som tidigare gett ut bl a den stora romanen *La granda kaldrono* på esperanto, kommer ut med *Misio sen alveno*. Det är en science-fictionroman av traditionellt slag: galaximperiet har fått kontakt med en liten planet i utkanten av Galaxen och är berett att hjälpa den i dess vidare utveckling. Det gäller rymdresor utanför tidsdimensionen och utanför Galaxen, och kontakter med olika former av intelligent liv.

Ibland undrar man om livet på vår planet verkligen är

intelligent. Hur ett barn lever i sin vardag under krig, det handlar *Nudpieda Gen* om. Det är en tecknad serie om vardagligheter och om krigets grymheter, av japanen Keizi Nakazawa, översatt till esperanto. Boken är vältecknad, spännande och lättläst som en vanlig serie, men man glömmar inte ett ögonblick att detta är en skildring av verkligheten i krigets Hiroshima.

Verda Majo kallade sig en japanska, Teru Hasegawa, som bara blev 35 år men som hann skriva mycket om esperanto, om japansk litteratur och om Kina, där hon levde under kriget. *Verkoj de Verda Majo* är en samling av hennes artiklar.

En vacker poesibok i stort generöst format är *Pretertempo* av Aldo de' Giorgi. I dikten "Fraŭla ĉambro" ger han en ögonblicksbild av den övergivne mannen. Några av dikterna är erotiska. Dikterna är av ojämn kvalitet, men boken bärs upp av vackra streckteckningar. Dessa, det fina trycket och bindningen ger boken till en sällsynt presentvolym på esperanto.

Nya böcker från Polen har inte synt så ofta på den senaste tiden, *El la valo* av T Tyblewski är trycktekniskt dålig, men innehåller en samling noveller, artiklar och lyriköversättningar som är väl värd att läsa.

Databehandling,

Ett tjockt kompendium, *Unua simpozio pri komputiko* (utg. C Bertin) är sammanställt tillsammans med datagruppern i Budapest. Det innehåller många bidrag om bl a databehandling av esperantotext, dataspråk ur lingvistisk synpunkt, telekommunikation och programmering. Tryckkvaliteten är delvis dålig, beroende på dålig utskrift, men boken är av stort intresse för fackfolk.

Sämre tryckkvalitet och mindre format har *komputado, tematika numero pri tekstoprilaboro* som är utgiven i

Budapest. Innehållet överlappar i ett fall med kompendiet ovan, men har intressant material också.

Matematik och statistik är ämnen som ligger nära databehandlingen. Olav Reiersøl i Norge har gett ut en kompletterande ordlista *Matematikaj kaj statistikaj terminoj en esperanto*. Den utgår från att läsaren har *Plena Ilustrita Vortaro*.

Facklitteratur

Esperanta medicina terminaro är en utvidgning av Josef Hradils tidigare ordlista. Huvudsakligen tjeckiska och japanska fackmän har medverkat i denna utgåva, som fått läkarförbundet UMEAs stöd.

Rubriken *Apliko de esperanto en scienco kaj tekniko* har varit populär den senaste tiden och förekommer dels på ett tvåvolymers kompendium dels på ett litet svårsläst häfte (som dock har en längre titel *Kolekto de referaĵoj el la internacia seminario pri ...*)

En intressant bok i pedagogik är *Metodiko en la praktiko*, med artiklar av kända esperantopedagoger. Boken ger dels ideer om metodik, dels helt konkreta exempel på hur undervisningstimmar kan läggas upp.

Aktuell just nu är Malte Markhedens lilla ordlista *Svedaj arboj kaj arbedoj*, gjord i samma stil som hans häfte om fåglar.

Om esperanto

Tre nya böcker handlar om esperanto.

Esperanto en la moderna mondo är en ny utökad upplaga av *Esperanto, la solvo de niaj lingvaj problemoj*. Den följer samma sidor och är liksom den förra upplagan tvåspråkig (engelska och esperanto), men bättre bunden. En outhärlig handbok med bra texter om esperanto, t ex M'Bows tal i Reykjavik (sid 312).

Som kontrast är Karl Söderbergs bok *Esperantomovado en Uppsala* av intresse mest för oss i Sverige. Men den första svenska esperantoklubben grundades i Uppsala 1891, och Söderberg har varit med om en stor del av esperantohistorien sedan 30-talet.

Nya biografier över Zamehof är det just nu inte så gott om. *Senlegenda biografio de LL Zamehof* av Ludovikito, med dess noggranna kronologiska tabeller, fyller ett behov. Boken ingår som extrabok i serien

"Iam kompletigota plena verkaro de LLZ".

Till sist: skiva

Esperanto kaj libereco är en av de senast utgivna skivorna på esperanto, som har fått beröm både av svenska lyssnare och av recensenten i *Esperanto*. Vi är inte bortskämda med skivor som både är tekniskt och musikaliskt bra. Tyvärr brukar bra skivor ta slut fort, trots högt pris!

Ulla Luin

Visst har du tid!

Jag har inte tid!

Detta svar får man ofta om man föreslår någon att gå på ett möte eller att ägna sig åt en sak, t ex att lära sig esperanto. Det kan synas märkvärdigt att man i vår tid med starkt utökad fritid och en massa tekniska hjälpmedel, bl. a. i hemmet, tycks ha mera ont om tid än för ett halvsekel sedan. Jag vill nog påstå att svaret "jag har inte tid" borde vara "jag har inte lust" eller "jag vill inte". Ty om viljan finns, så finns alltid möjligheter. Det är kanske inte *nödvändigt* att dagligen offra flera timmar på att se mer eller mindre dåliga tv-program, eller att under veckohelgerna jaga tiotals mil per bil utefter landsvägarna.

Men även om man inte vill avstå från några (o)vanor, så har man många gånger tid, om bara viljan finns. Det kan vara en organisationsfråga.

Nyligen startade esperantoundervisning i en skola, där ingen esperantokunnig lärare fanns. Händelsevis skulle en lärarkurs just börja i en närbelägen ort, men den språklärare,

som skulle undervisa i esperanto i skolan, hade inte möjlighet att komma till lärarkursen. Hur ordnar man då saken? I många skolor skulle man förmodligen ha sagt att esperantoundervisningen får inställas på grund av lärarbrist. Men i det här fallet löste läraren själv problemet genom att studera läroboken "Jen nia mondo" och under bilfärden till och från skolan lyssna på den kassett som finns till läroboken, varigenom uttalet kunde kontrolleras. Det tog alltså ingen tid att lära sig uttalet.

När man åker tunnelbana, tåg eller buss eller flyger har man gott om tid att läsa esperantolitteratur och även att lyssna på kassetter tack vare de nu så vanliga små bandspelarna i fickformat med hörlurar. Om man nu inte använder tiden till att övertyga någon medresenär om lämpligheten att lära sig esperanto. Det är ett bra alternativ till utnyttjande av tiden. Du har alltså tid — om viljan finns!

Lupo

EN STOKO /I LAGER

Detta är en komplettering av boklistan i nr 5-6 1982. En del av böckerna är nya, andra är sådana som varit utgångna en tid, men finns åter i lager. Böckerna beställs från EsperantoCentro, Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm. Räkna ihop vad böckerna kostar och sätt summan på pg 20 12-3, Esperantoförbundet, så slipper du fakturaavgift på 5 kr.

Om du är smart, beställer du för minst 300 kronor — själv eller tillsammans med andra. Då får du 10% rabatt på Esperantoförlagets egna utgåvor och 5% rabatt på andra förlags utgåvor. I priserna ingår gällande moms och porto.

FAKAJ LIBROJ

- Current work in interlinguistics 13,—
Auld, William: Vereco Distro Stilo, 101 p 86,—
Komputado. Tematika numero pri tekstoprilaborado, 62 p 25,—
Krishnamurti, J: Eduko kaj vivsignifo, 40 p 10,—
Ludovikito: Senlegenda biografio de Zamenhof, bind. 139,—
Markheden, Malte: Svedaj arboj kaj arbedoj. Propono al vortaro sveda-esperanta-latina kaj esperanta-sveda-latina, 30 p 15,—
Nobla korano, La (esperanta kaj araba), 663 p 258,—
Reiersøl, O: Matematikaj kaj statistikaj terminoj en esperanto. Suplemento al PIV, 37 p 20,—
de Smet, Wim: La cetacoj (Somera universitataj kursoj 1976), 101 p 85,—
Sonnabend, H: Esperanto: lerneja eksperimento. Raporto, analizo, konkludo, 151 p 50,—
Söderberg, Karl: La esperantomovado en Uppsala, 56 p 20,—

BELETRO

- Assis, M*: Teatro, 160 p 25,—
Engholm, Stellan: Infanoj en Torento, rakonto, 100 p 28,—
de' Giorgi, Aldo: Pretertempe, poemaro, bind. 63 p 93,—

Pressrevy i mars 1983

Tidningsklippen har tyvärr inte duggat lika tätt som förut, när det gäller esperanto under det senaste året. Om det beror på svalare intresse hos tidningsredaktionerna, sedan tiden runnit iväg efter det stora stockholms-kongressåret 1980, eller om orsaken ligger i slappnande vaksamhet hos våra rapportörer ute i landet, låter sig ej utrönas. Om sistnämnda är fallet, skärp er och sänd alla klipp av intresse (mer eller mindre) med angivande av tidningens namn och utgivningsdatum! Allt införs nämligen i ett löpande register.

Men en hel del har en vidare allmänhet likväl kunnat läsa om vårt internationella språk i sina liv- och husorgan, och vi väljer här ut några saker från de senaste månadernas skörd.

I Skåne utkommer en veckopublikation benämnd *Annons-Tidningen*, "Skånes största tidning", med 223 000 ex. På dess insändaravdelning har före och efter årsskiftet pågått en livlig och intresseväckande debatt med synpunkter både för och emot — men mest för! — esperanto. En avgjord tvivlare är en herre vid namn Ingemar Strömberg, men skickliga pennor förda av Alf Åke Andersson, Karin M Johansson, Lennart Magnusson, Alf Mobark, Erik Swärd, Ernst Pihlblad m fl har smulat sönder argumenten vartefter de satts på pränt. T o m "Interlingua — levande språk" (kan man tänka sig!) har funnit en avsigkommen förespråkare.

Stig Kinnander, Tibro, och KELI-avdelningen därstädes har rönt vackra lovord för sina insatser genom upprepade resor med insamlade hjälpsändningar under medverkan av esperantister, såväl givare som mottagare. Härom rapporteras

utörligt och under stora rubriker i *Skaraborgs Läns Allehanda*, *Skövde Nyheter* m fl.

"Prisad esperantist" var en notisrubrik i *Svenska Dagbladet* i mitten av december '82. Det gällde Lennart Åberg och hans prisbelöning av Stockholms Fredsförening, och många tidningar har givit större eller mindre utrymme åt denna händelse. *Arbetet Väst* hade, t ex, den 8 januari '83 en stor bild av Lennart, "esperantist sedan klockan fem över nio den 24 augusti 1933!"

Matematikprofessorn Christer O Kiselman är en *samideano* som allt oftare låter tala om sig för sin framstående förmåga att lägga ut texten till förmån för esperanto på ett intelligent och övertygande sätt. I *Universen*, personaltidning för Uppsala universitet nr 8/1982 (5 600 ex) gör han detta i en lång artikel under rubriken "Kan man umgås (civiliserat) på en planet med 3 000 språk?"

Datatekniken har många trott kunna få fram en trolleriapparat med förmåga att bemästra mångspråkighetens problem. *Nordisk datanytt* nr 2/83 skriver om "översättningsdatom" men finner förnuftigt nog, att ett sådant underverk förvisso måste finna sig i att möta oöverbärliga begränsningar.

Ja, notiser och artiklar med varierande innehåll men med språkfrågan och esperanto som gemensam nämnare har under de senaste månaderna stått att läsa t ex i *Arbetet* (Malmö), *Dagens Nyheter*, *Hälsingekuriren*, *Ljusnan*, *Lysekilsposten*, *Nerikes Allehanda*, *Skövde Nyheter*, *Sundsvalls Tidning*, *Svenska Dagbladet*, *Sydsvenska Dagbladet*, *Trelleborgs Allehanda*, *Östra Småland* m fl.

Karl Gustafsson

Golden, Bernard: Hieraŭ Hodiaŭ Morgaŭ, 96 p 49,—
Heide, Zora: Ni komedietas, 32 p 15,—
Kalocsay, K: Tutmonda sonoro, 2 vol., bind., 664 p 265,—
Keitzo, Nikazawa: Nudpieda Gen, bildstria romano, 284 p 118,—
Moderna kroatia prozo. La prezo por la 606-paĝa bindita antologio nun estas nur 184,—
Ni kantas. Sanger med tillhörande noter. 58 p 33,—
Prus, Boleslav: Pekoĵ de infaneco, novelo, 60 p 36,—
Tyblevski, T: Rakontoj Esetoj Tradukoj, 134 p 64,—
Valano, J: Ĉu ni kunvenis vane?, romano, 180 p 85,—
Varanki, V: Metropoliteno, romano, 252 p 101,—

LERNOLIBROJ, VORTAROJ

Esperantovortaro per temotabeloj, 142 p 88,—
Lentaigne: Kiel diri? Praktika esperanta frazeologio, 156 p 26,—
Praktika bildvortaro de esperanto, 96 p 49,—
Privat, E: Karlo. Facila legolibro, 47 p 16,—
Rosbach, J: Vibraj momentoj. 12 skizoj kaj studmaterialo, 83 p 58,—
Szerdahely, I: Lingvo internacia 2, daŭriga kurso, 227 p 32,—

Låt biblioteken köpa läroböcker!

Jag kontaktar då och då chefen för stadsbiblioteket i Umeå för esperantos räkning. Senast bad jag dem köpa in ett exemplar av *Jen nia mondo* med kassett, vilket jag med glädje inom kort konstaterade att de gjort. De hade köpt två exemplar. (*Ek*-kursen hade vi donerat till biblioteket tidigare).

Jag anser att biblioteken är ett ypperligt ställe att göra reklam för esperanto i. *Där samlas ju folk med utpräglad intresse för läsning och studier.*

För att göra dem uppmärksammade på att esperantokursen finns att låna, gjorde jag med gnuggbokstäver i ordning ett reklamblad, som jag placerade på strategiska platser inom biblioteket (bl a på hyllan där ett 100-tal esperan-

toböcker finns), på anslagstavlan vid entrén osv.

Jag föreslår att alla klubbar i vårt land gör likadant! Jag står gärna till tjänst med att sända några exemplar av den enkla reklamen, om de som är intresserade sänder ett kuvert med namn, adress och frimärke på.

Om detta fungerar, kunde man gå in på nästan vilket bibliotek som helst. Särskilt under sommaren när många esperantister är på resande fot borde det göra verkan om vi gick in på den besökta ortens bibliotek och talade med tjänstgörande bibliotekarien, så att det fick bekräftelse på att det finns de som är intresserade av esperanto.

Ivar Nilsson

Kiel prononci esperanton?

Post partopreno ĉe dudeko da Universalaj Kongresoj, SAT-kongresoj kaj pluraj internaciaj konferencoj mi povas diri, ke mi neniam renkontis malfacilaĵojn aŭ spertis miskomprenojn inter granda nombro da esperantistoj el diversaj partoj de la mondo pro iliaj iom diversaj elparoloj. Espereble mi mem povis kontentige komprenigi min, kvankam mia prononcado certe portas plurajn "kolorajn nuancojn" de mia sveda lingvo. Mi tamen ofte konstatis, ke miaj oreloj facile registras tre variajn sonojn. kiujn miaj multlandaj esperantistaj samideanoj aŭdigas, parolante "sian" esperanton. Tio fakte alportis al mi plian hobion, nome diveni, antaŭ ol mi pridemandas, al kiu lingva grupo povus aparteni ĉiu koncerna parolanto.

Post la islanda UK en 1977 mi reagis, prezentante "nefermitan leteron" al la Akademio de esperanto. Nur unu gazeto esperantista prezentis la "leteron", sed, ho ve!, kun tiom da preseraroj, ke la tuta artikolo fariĝis pli aŭ malpli senvalora. La redaktoro de la ĉeforgano de UEA tutsimple rifuzis publikigon, asertante ke li tiel deziras defendi la reputacion de la akademio ... Tion li respondis post du jaroj, kiam mi en Lucerno en 1979 kuraĝis demandi; li ankaŭ aldonis, ke revuo *Esperanto* pro principo ne publikigas "nefermitajn leterojn". Kial? Nu, ankaŭ nia propra asocia organo *La Espero* prisilentis la aferon, tiel ŝparante iom da presinko.

Kion povis enhavi tiu danĝera (?) artikolo? Nur iom da konstatoj, kiuj pravigas pretigon de simpla helpilo (kaseto, sonbendo, eventuale gramofona disko), t e nuntempe uzata helpilo, kiu montru bonan.

ĝustan kaj modelan elparolon, kun akompana tekstlibro kaj kompleta instrukcio. Estus kompreneble dezirinda rekomendo de tia eldonaĵo flanke de la Akademio de esperanto. Ĝi ne nur estas dezirinda sed, laŭ mi, urĝe necesa!

En 1978 CED eldonis verkon de d-ro John Wells, membro de la Akademio, direktoro de ĝia sekcio pri prononcado. La titolo de tiu faka libro estas *Lingvistikaj aspektoj de esperanto*. Mi tuj post la eldono aĉetis ĝin, legis kaj relegis tiun eksterordinare bonvenan verkon de profesia spertulo pri lingvistiko kaj fonetiko. Kion mi trovis? Jes, multe da utila instruo, kiun mi ĝis tiam ne trovis en iu ajn en Svedio eldonita lemolibro de esperanto. Pensu: post nur kvin monatoj mi estos 50-jara kiel esperantisto. Dum tiu longa periodo de mia vivo, kiam mi instruis la lingvon al ne malmultaj samlandanoj, mi ne havis fidindan lemilon por enmaniĝi al komencantoj. Nur en ĉi tiuj lastaj jaroj mi eksciis, ke esperanto havas kvar diftongojn (-aj, -ej, -oj kaj -uj) pli ol la du konataj (-aŭ, -eŭ).

Nun tiu lingvistika verko de Wells, ne precize facile legebla por fake ne erudicia ordinario, donas tre detalan instruon pri la fonetikaj fenomenoj. La fonemsistemo de esperanto estas unu el la paragrafoj sub la ĉapitro Fonetiko; aliaj ĉapitroj estas Morfologio, Sintakso, Leksiko kaj Semantiko, ĉiuj kun deko da paragrafoj. Nun kiam d-ro Wells per sia verko atentigis min, mi krome legis pri multaj similaj gravaĵoj, i a en franclingva libro eldonita en 1960: *Précis d'interlinguistique générale et spéciale*, en PIV kaj en *Plena analiza gramatiko de esperanto*.

Subite mi ekmemoras, ke iam meze de la 60-aj jaroj instruistino el Karlstad faris viziton ĉe mia somerdomo. Aŭdinte, ke mi estas esperantisto, ŝi spontanee diris: — Ha, esperanto, tiu terure malbela lingvo kun siaj multegaj aj aj kaj oj oj oj! Nu ŝi ne multon sciis pri la kvalitoj de la lingvo, sed tiu malbelsoneco estis ŝia firma, sed pure subjektiva prijuĝo ... Mi komprenas tion, ĉar ni svedoj tre forte akcentas tiujn -aj kaj -oj, eĉ kun akra, malbela sibilado. Ni ja ornamas la fonemon -i tute superflue en vortoj kiel mi, li ktp (fariĝas mij, lij), same rilate knabinajn nomojn Mia, Ria (Mija, Rija) kaj simile. Tio estas dirite tute ĝenerale, sed tiu pli malpli forta sibilado aperas en kiu ajn el niaj 24 provincoj, sekve estas parto de nia lingva trezoro.

Revenante al la libro de John Wells: Mi konstatas, ke la esperantaj fonemoj, kiuj ne retroviĝas en la sveda, estas grave mistraktataj en la ĝis nun eldonitaj lemolibroj en Svedio. Ekzemple la fonemon 'ĉ' oni priskribas kiel svedan 'tje-ljud' kiel en la vortoj 'kattjut, båtjära, utköra' kaj simile; eĉ en la ĵus eldonita *Jennia mondo* (sveda versio) oni rekomendas 'tk' en 'utkik'. Se oni atente legas la priskribojn de John Wells, oni trovas i a la jenon: 'c' respondas al 'ts', 'ĉ' = 'tš', 'ĝ' = 'dĵ' ktp. Pro manko de literoj de la fonetika alfabeto mi ne povas doni detalan priskribon; pli volonte mi nun prezentus sonkaseton de John Wells. Tamen pri 'ĉ' estas dirende: 'ĉarma' = 'tšarma', 'ĉeno' = 'tšeno', 'ĉiam' = 'tšiam', 'ĉokolado' = 'tšokolado', 'ĉu' = 'tšu' ktp. Sekve, ne temas pri la sveda 'tje-ljud'!

Dum la UK de Stokholmo en 1980 d-ro Wells dufoje aliris min por preparoli la eldonon de helpiloj por modela prononcado. Pasintjare, en Antverpeno, li rakontis, ke la manuskripto de la akompana libro estas preta. Nun restas registrado de voĉlegado de la nova verko, unuavice por

pretigi la kasetojn.

Se la esperantistaro havas bonŝancon, ni baldaŭ — ĉiukaze antaŭ la jubilea jaro — disponos pri la nepre necesaj helpiloj, pri verko modela kaj farita de kompetenta lingvisto; pli proksime ol d-ro Wells neniu fonetikisto povas stari al Akademio de esperanto, kies tasko estas "konservi kaj protekti la fundamentajn principojn de la lingvo esperanto kaj kontroli ĝian evoluon" (el la statuto). Tiu nia gravega lingva instanco per unu el siaj eminentaj membroj respondencos pri tiu helpilo, tiu instrumento por la tutmonda orkestro de juna esperantistaro, nova generacio, kiu nun iras renkonte al la dua jarcento de esperanto.

Lennart åberg

Forlasis nin por ĉiam

La 8an de februaro forlasis nin **Solveig Edvardsson**, tre konata en Esperantujo. Ŝi estis dum longa tempo UEA-delegito por Stokholmo, sed ŝi havis multajn aliajn honoroficojn en la movado. Por nur mencii kelkajn: estrarano kaj kasisto de SEF, kunlaboranto de Eldona Societo Esperanto, prezidanto de la stokholma klubo. Ŝi estis ankaŭ membro de aliaj idealismaj movadoj.

Kara Sunjo! Vi estis sunbrilo en nia rondo. Via intereso por poezio estas bone dokumentita, eĉ per propraj poemoj, kaj ofte vi prelegis en la klubo pri esperanto-literaturo. Vian amon al la naturo ni konstatis en nia Migranta rondo kaj en la somerdomo de la stokholmaj esperantistoj. Apud via edzo Rune kaj la familio vi havas grandan rondon da fidelaj amikoj, kiuj dum tiom da jaroj havis la favoron ĝui de via ĉarmo kaj bonkoreco. Dankon, fratino!

Salex

Virina agado en Svedio

"Legu en sinonimvortaro pri la vorto *virino* kaj komparu kun tiu de *viro*, kaj vi komprenos, kial la pozicio de la virino en la socio estis kaj ankoraŭ estas pli malforta ol tiu de la viro", diris lektoro Margrete Landmark el Oslo, kiam ŝi prelegis antaŭ grupo de svedaj kaj norvegaj virinoj dum semajnfina konferenco en la popollermejo de Södra Vätterbygden en Jönköping. Ŝi emfazis la diferencojn en la vivo de virinoj historie kaj nuntempe en diversaj partoj de la mondo

kaj atentigis pri la diferenco inter emancipiĝo kaj liberiĝo por la virinoj.

La virina kulturo estis nevidebla en la de viroj superregata socio, sed nun la virinoj deziras videbligi ĝin, kaj por sukcesi ili bezonas novan terminaron, kiu donos al ili la ĝustajn vortojn kaj esprimojn.

La prelegistino montris al malnovaj antaŭjuĝoj pri la mezaĝa virino. En siaj 40-aj jaroj ŝi antaŭe estis rigardata "elĉerpita", kiam ŝi survojis el sia fekunda vivperiodo kaj ŝiaj devoj kiel edukantino de infanetoj ankaŭ plej ofte estis plenumigitaj. Sed kontraŭe, diris Margrete Landmark, ŝi estas survoje al sia plej riĉa periodo. Ankoraŭ juna, sed samtempe sperta, la virino je tiu aĝo valoras plej multe kaj por sia familio kaj por la socio.

Pri la situacio de la virino en la evolulandoj parolis Pepita de Caspary el Oslo, kaj precipe ŝi rakontis pri virinaj kondiĉoj en Argentino.

La konferenco estis aranĝita en kunlaboro kun la esperantoklubo de Jönköping, kiu samtempe aranĝis kurson pri retoriko kaj interpretado. Interesajn aspektojn pri la malfacilaĵoj de interpretado donis la ĉefo de la enmigrantoficejo de Jönköping.

La virina konferenco estis gvidata de Linnea Edsenius el Nybro; ŝi ankaŭ informis pri la virina agado en la kadro de UEA. Interalie ŝi faris la demandon: Kie estas la limo inter kultura diverseco, kiun ni devas respektigi, kaj subpremo de virinoj, kontraŭ kiu ni devus labori, kaj kio estas farebla por fortigi kaj plibonigi la situacion de la virinoj pere de la mondvastaj kontaktoj de la esperantomovado?

Funebrantoj ĉe la tombo estas la edzino Olga kaj du infanoj kun familioj kaj multaj amikoj en la tuta esperanta mondo.

Anna Ericson

I världens rampljus en dag per år

En liten nation som Sverige uppmärksammas sällan bland de stora världshändelserna, men en gång varje år blir det rubriker om Sverige i världens tidningar. Detta inträffar i början av december i samband med att Nobelpriset delas ut till dem som under det förflutna året gjort mänskligheten den största nyttan inom fysiken, kemin, fysiologin eller medicinen, litteraturen och den som verkat mest eller bäst för freden. De två priser, som är av störst intresse för oss esperantister, är litteratur- och fredspriserna.

Genom en lycklig slump fick jag tillfälle att närvara i Stockholms Konserthus, när 1982 års priser under högtidliga former överlämnades av kungen. Den gamla fracken, som varit förvisad till garderoben i 13 år, dammades av. Hade man vuxit ur den kanske? Rock och byxor passade fortfarande, men ack, västen räckte inte om magen. En ny väst måste i hast inköpas. Vet du vad en frackväst kostar idag? Jag visste det inte! Det var nära att hjärtat stannade när priset nämnades!

La prelegoj instigis viglajn diskutojn kaj rezultigis tri proponojn. La situacion de la virinoj oni povas iom post iom plibonigi pere de:

1. aranĝo de specialaj edukaj kursoj por virinoj el kiom eble plej multaj landoj;

2. tradukado kaj vendado de bonaj libroj, kiuj temas pri la virina vivo en la mondo;

3. kompletigo de la esperanta vortaro per terminaro, kiu respondas al la bezono de la moderna virina kulturo.

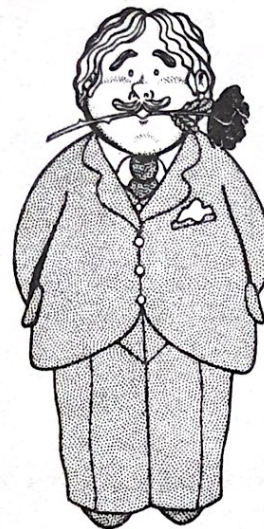
Konserternsalen var fylld med över 1700 herrar i frack och damer i eleganta klänningar. Vackrast att skåda var drottning Silvia. Det var intressant att se deltagare från andra världsdelar i högtidsdräkter, vars make man sällan får se i vårt land.

Fredspriset, som tilldelades svenskan Alva Myrdal och den mexikanske diplomaten Alfonso Garcia Robles, överlämnades dock i Oslo — en ära för norrmännen och en kvarleva från unionens dagar. I sitt tal till Alva Myrdal betecknade ordföranden i den norska Nobelkommittén Egil Aarvik henne som en stark förkämpe för fred och nedrustning. Som fredsforskare och nedrustningsexpert har hon gjort sig hörd i den internationella gemenskapen. Årets fredspris utgör ett stöd åt den freds- och nedrustningsopinion som de båda pristagarna skänkt värdefull inspiration, underströk Aarvik.

Nobelfesten i Stockholm — formellt kallad Nobelstiftelsens högtidsdag — är det mest solenna och imponerande Sverige har.

I år liksom andra år var det litteraturpristagaren som åtnjöt det största intresset. Colombianen Gabriel Garcia Márquez fick särskilt varma applåder. I sin vita festdräkt från Venezuela lyste han i dubbel bemärkelse bland de många herrarna i svarta frackar på podiet. Som en rutinerad skådespelare fångade han med blicken in alla åhörare på parkett och på raderna ända upp till taket.

Talen till pristagarna avlöstes av förmälig musik. Den världsberömda dirigenten Sixten Ehrling — mest verksam i USA — ledde Stockholms

filharmoniska orkester. Många igenkännande leenden såg man när Elgars "Pomp and Circumstance nr 1" spelades. Man hade kanske sett i tv när detta stycke spelas i Albert Hall i London och tusentals ungdomar står upp och hoppar takten och slår ihop händerna över huvudet. I konserthuset satt man dock stilla! Den svenske kompositören Lars-Erik Larsson hedrades genom att man spelade "Siciliana" ur "En vintersaga" (komponerat 1937, året före hans mest spelade verk "Pastoralsvit"). Detta musikaliska stycke var verkligen njutbart att lyssna till.

Naturligtvis var det en upplevelse att få närvara under högtidligheten. Kanske undrar du hur en enkel esperantist från landsbygden kan få inbjudan till detta eftertraktade skådespel? Det är ju pristagare med släkt och vänner, vetenskapsmän, akademiledamöter, diplomater och andra kända personer som inbjuds. Men så här gick det till: Tack vare en liten notis i *El popola Ĉinio* om Svenska Akademiens ledamot Kjell Espmarks besök i Kina på uppdrag av Nobelstiftelsen och en felaktig uppgift härom, som jag av nyfikenhet kontrollerade, blev jag ihågkommen. Så nog har man nytta och glädje av att kunna esperanto!

Ulf Ribers